

7/2872
SÜRELİDİR

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI : B.02.0.007.00/1042
KONU : Yazılı Soru Önergesi

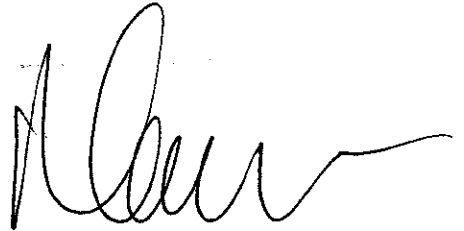
26.5.2008

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

- İLGİ: a) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı'nın 17.04.2008 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/2872-5224/11134 sayılı yazısı.
b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 22.04.2008 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-55-10/1770 sayılı yazısı.

İlgi (b) yazıyla Bakanlığımıza gönderilen, Muğla Milletvekili Sayın Ali ARSLAN'ın Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği, Sayın Başbakanımızın da kendileri adına Bakanlığım koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını istediği 7/2872 esas no'lu yazılı soru önergesinin cevabı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Nimet ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı

Dağıtım:

Gereği :

- TBMM Genel Sekreterliği
(Kanunlar ve Kararlar Dai.Bşk.)
Ek: 1 Yazı (2 Nüsha)

Bilgi :

- Başbakanlık
(Kan.ve Kar.Gen.Müd.)
Ek: 1 Yazı

**MUĞLA MİLLETVEKİLİ SAYIN DR.ALİ ARSLAN'IN
7/2872 ESAS NOLU YAZILI SORU ÖNERGESİ CEVABIDIR**

Devlet Hastaneleri tarafından verilen Sağlık Kurulu raporlarında ağır özürllüer için "eğitim alamaz" ifadesi yer almaktadır. Bu uygulama doğrultusunda Rehberlik Araştırma Merkezleri de ağır özürllüere eğitim vermemektedir. Oysa araştırma sonuçları göstermektedir ki Rehabilitasyon Merkezlerinde ağır özürllüere eğitim verildiği takdirde olumlu yönde gelişim ve değişim göstermektedirler. Ayrıca Anayasamızın 42. maddesinde "kimse eğitim ve öğretim hakkında mahrum bırakılamaz" hükmü yer almaktadır. Söz konusu uygulama insan haklarıyla da bağdaşmamaktadır.

SORULAR :

- 1) Özürllü vatandaşlarımızın en önemli ihtiyacı olan sosyal hayata katılım olmasına rağmen neden ağır özürllü vatandaşlarımız bu haktan yoksun bırakılmaktadır?
- 2) Eğitim ve rehabilitasyon hizmeti verildiği takdirde ağır özürllü dahi olsa bu durumda olan insanların gelişim göstereceğini ispat eden uluslararası araştırmalardan haberdar mısınız?
- 3) Söz konusu uygulamayla Devletin temel sorumlulukları olan, eğitim hakkı verilmesi ve her insana eşit muamele edilmesi ağır özürllü vatandaşlarımız için geçerli değil midir? Bu çelişkiyi nasıl açıklıyorsunuz?
- 4) Konuyla ilgili Devlet Hastanelerine ve Rehberlik Araştırma Merkezlerine gerekli bilgilendirme yapılarak bu haksız uygulamadan vazgeçilecek midir?
- 5) Ağır özürllülerin özel eğitim almasına yönelik bir projeniz var mıdır?

CEVAPLAR :

Konuya ilişkin olarak Bakanlığıma bağlı Özürllüler İdaresi Başkanlığınca verilen cevaba göre;

Özürllülerin sosyal hayata tam ve eşit katılımının sağlanması için sosyal haklar eksenli politikamız asıl amacını oluştırmaktadır. Bu çerçevede, 31.05.2006 tarih ve 26184 sayılı resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği"nin Tanımlar başlıklı 4. Maddesinin (I) bendi ile en az sınırlandırılmış eğitim ortamı anlatılarak ağır özürllülerin de destek eğitim hizmeti ile sosyal hayata katılımları teşvik edilmektedir. Ayrıca; 30.07.2006 tarih ve 26244 sayılı Resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Bakıma Muhtaç Özürllülerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik" ile ağır özürllülerin toplumdan soyutlanmaması ve bireysel ihtiyaçlarının karşılanması ve sağlanmasının yanı sıra, bu konu bir çok proje ve etkinlik kapsamında ele alınmaktadır.

Ozrl Sağlık Kurulu Raporlarının düzenlenmesi 16.07.2006 tarih ve 26230 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "zrllk lt, Sınıflandırılması ve zrllere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik" hükümlerine göre verilmektedir. Tanımlar başlıklı 4. Maddesinin (a) bendinde Ağır zrl; " zr durumuna göre tüm vücut fonksiyon kaybı oranı %50 nin üzerinde olduğu tespit edilen zrllerden; beslenme, giyinme, yıkanma ve tuvalet ihtiyaçını giderme gibi öz bakım becerilerini yerine getirmede, kendi başına hareket etmede veya iletişim kurmada zorluk ya da yoksunluk yaşadığına ve bu becerileri başkalarının yardımı olmaksızın gerekleştirmeyeceğine tıbbi olarak karar verilen kişileri," şeklinde tanımlanmıştır. 5378 sayılı "zrller ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Karamamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"un Eğitim ve ğretim başlıklı 15. Maddesinde "hiçbir gerekçe ile zrllerin eğitim almasının engellenemeyeceği" belirtilmiş olup, aynı yasanın Eğitsel Değerlendirme başlıklı 16. Maddesi de "zrllerin eğitsel değerlendirmesinin kimler tarafından ve nasıl yapılacağını belirtmektedir. Özel eğitimin temel ilkesi; tıbbi ve eğitsel tanılanmanın en erken yaşta yapılması, bu tanılanmalar ile birlikte eğitim ve rehabilitasyon uygulamalarının başlatılmasıdır. Bunun aksi durumunda, bireyin özürü nedeniyle sahip olduğu mevcut kapasitesi daha da geriler. 31.05.2006 tarih ve 26184 sayılı resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "zel Eğitim Hizmetleri Yönetmelik"inin Tanımlar başlıklı 4. Maddesinin z/(aa) bendinde özel eğitime ihtiyaç olan bireylerin zorunlu öğrenim çağını 3-14 yaş olarak belirlemiş olup, bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından değerlendirerek adı geçen yönetmelikte özel eğitim uygulamalarının yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığınca uygulamaya yönelik olarak çıkarılan yönerge ve genelgelerde, bakım hizmetlerinden faydalanan bakıma muhtaç ağır zrllerin, özel eğitim hizmetlerinden de yararlanabileceğine ilişkin açık ifadelere yer verilmektedir.

Devlet Hastaneleri ve Rehberlik Araştırma Merkezleri mevcut mevzuatlar çerçevesinde görevlerini yerine getirmektedirler. Uygulamada karşılaşılan sorunlar olduğunda giderilmesi yönünde, ilgili kurum ve kuruluşlarla koordineli olarak çalışmalar yürütülmektedir. İstisna da olsa, her ne sebeple olursa olsun, özel eğitim hakkından mahrum edilen zrllerin eğitim hakkına yönelik takip titizlikle yapılmaktadır.

Özürlüler İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan projeler tüm özür gruplarını kapsamak ile birlikte özellikle ağır zrllerin toplumsal yaşama katılmalarına yönelik unsurlara yer verilmesine zen gösterilmektedir. Ayrıca, ağır zrllerin eğitimini ve istihdamını arttırmak için korumalı işyerlerini hayata geçirebilmek amacı ile ilgili kanunlarda değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı taslağı hazırlanarak tüm Bakanlıklar ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının görüşüne sunulmuştur.

Konuya ilişkin olarak Bakanlığıma bağlı Sosyal Hizmetler ve ocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

07.07.2005 tarih ve 5378 sayılı zrller ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Karamamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 18 inci maddesi gereğince, zrllere yönelik her türlü özel eğitim hizmetinin sunumu ve ücret ödenmesi sorumluluğu, Milli Eğitim Bakanlığı uhdesine verilmiştir.

Sosyal Hizmetler ve ocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, zrllere bakım hizmetleri sunmaktadır. Yasal düzenlemeler gereği, bakım hizmetinden yararlanan zrllerin diğer kurumlar tarafından yürütülen hizmetlerden yararlanmaları hususunda bir engel bulunmamaktadır.

Ancak: Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan 20.11.2007 tarih ve 2007/85 sayılı genelge ile özürllülere mükerrer hizmet sunumunun engellenmesi ve kamu kaynaklarının etkin kullanımının sağlanmasının hedeflendiği değerlendirilmektedir. Nitekim söz konusu genelgede yer alan ve bakım hizmetinden yararlandırılan bakıma muhtaç özürllülerin, özel eğitim almasını engelleyebilecek 14 üncü maddesi, 29.11.2007 tarihli genelge ile yeniden düzenlenmiştir. Bu çerçevede; özürllüleri sunulan hizmetlerin erişilebilir ve gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasının sağlandığı görülmektedir.

Konuya ilişkin olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen cevaba göre;

Bilindiği üzere özürllü sağlık kurulu raporları, 16.07.2006 tarih ve 26230 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Özürllülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürllüleri Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik" hükümleri doğrultusunda düzenlenmektedir. Özürllü sağlık kurulu raporları ile vatandaşlarımızın özür durumları belgelendirilmekte olup ilgiliye sunulacak olan sosyal hak ve hizmetler ise ilgili kurum ve kuruluşlarca düzenlenmektedir.

Söz konusu Yönetmeliğin 4. maddesinde ağır özürllü; Özür durumuna göre tüm vücut fonksiyon kaybı oranı % 50'nin üzerinde olduğu tespit edilen özürllülerden; beslenme, giyinme, yıkanma ve tuvalet ihtiyacını giderme gibi öz bakım becerilerini yerine getirmede, kendi başına hareket etmede veya iletişim kurmada zorluk ya da yoksunluk yaşadığına ve bu becerileri başkalarının yardımı olmaksızın gerçekleştiremeyeceğine tıbbi olarak karar verilen kişiler olarak tanımlanmıştır.

Yönetmeliğin "Özürllü sağlık kurulu raporunun doldurulması" başlıklı 9. MADDESİNİN 7. BENDİNDE İSE "Tüm vücut fonksiyon kaybı oranı % 40 ve üzerinde bulunanlar ve özel eğitim hizmetlerinden faydalanabilmek için isteyen kişiler, kendilerine düzenlenen Özürllü Sağlık Kurulu Raporu ile il milli eğitim müdürlüklerine başvururlar" ifadesine yer verilmiştir. Burada ifade edilen: % 40 ve üzerinde tüm vücut fonksiyon kaybı oranı bulunan ve özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerinden faydalanacağı düşünülen özürllülerin yanı sıra tüm vücut fonksiyon kaybı oranı % 40'ın altında olan ve hiperaktivite, sınır zeka, özel öğrenme güçlüğü, işitme konuşma bozukluğu bulunup özel eğitim ve rehabilitasyondan faydalanmak isteyen özürllülerin de özel eğitim hizmetlerinden faydalanıp faydalanamayacağı hususunda değerlendirilmesi maksadıyla il milli eğitim müdürlüklerine yönlendirilmektedir. Düzenlenen özürllü sağlık kurulu raporlarında: ayrıntılı teşhis, tüm vücut fonksiyon kaybı oranı, raporun sürekli olup olmadığı ile süreli raporlarda kontrol süresi yazılmakta, "Raporun Kullanım Amacı" bölümünde ilgililerin durumları "evet", "hayır" ya da "değerlendirilmedi" ibaresi yazılarak belirtilmektedir.

5378 sayılı "Özürllüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"la devlet tarafından "ağır özürllü"lere bakım hizmeti ve özel eğitim gerektiren fertlere ise özel eğitim ve rehabilitasyon hizmeti verilmesi ve özürllülük ölçütü ve sınıflandırmasının yeniden yapılması öngörülmüştür. Ağır özürllüleri verilecek olan bakım hizmetlerinin usul ve esasları 30.07.2006 tarih ve 26244 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Bakıma Muhtaç Özürllüleri Yönelik Resmi Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri yönetmeliği", "Bakıma Muhtaç özürllülerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik ve "Bakıma Muhtaç Özürllüleri Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği" ile belirlenmiş olup, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunca; özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerine ilişkin işlemler ise 31.05.2006 tarih ve 26184 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe

giren "Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği" ile düzenlemiş olup Milli Eğitim Bakanlığı'nca yürütülmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü 2006-2011 yıllarını kapsayan; "DSÖ Engellilik ve Rehabilitasyon Eylem Planı (Disability And Rehabilitation WHO Ction Plan 2006-2011)" yayınlanmış olup, bu programda engellilerin eğitimi ve rehabilitasyonuna yönelik stratejiler belirlenmiş ve bu stratejiler Bakanlığımızca da takip edilmekte olup bazı ülkelerde Birleşmiş Milletler, UNICEF ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) kapsamında özürllere yönelik eğitim programları yürütüldüğü de bilinmektedir.

Konuya ilişkin olarak Milli Eğitim Bakanlığınca verilen cevaba göre;

5378 sayılı Özürllü ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 15'inci maddesinde yer alan "Hiçbir gerekçeyle özürllerin eğitim alması engellenmez. Özürllü çocuklara, gençlere ve yetişkinlere, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, bütünleştirilmiş ortamlarda ve özürllü olmayanlara eşit eğitim imkanı sağlanır" hükmü uyarınca ağır özürllü tanısı almış bireylerin sosyal yaşama tam katılımlarının sağlanması amacıyla eğitim-öğretim imkanlarından yararlandırılmaktadırlar. 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 4'üncü maddesinde yer alan "Özel eğitim gerektiren tüm bireyler, ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır", "Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür." Ve "Özel eğitim gerektiren bireylerin, eğitsel performansları dikkate alınarak, amaç, muhteva ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapılarak diğer bireylerle birlikte eğitilmelerine öncelik verilir." Esasları doğrultusunda ağır düzeydeki özürllü de eğitimdeki fırsat eşitliği ilkesinden yararlanmaktadırlar. Söz konusu mevzuat hükümleri doğrultusunda Bakanlığımızca bu bireylerin sosyal bütünleşmelerini sağlamak üzere özel eğitim hizmetleri verilmektedir.

Özürllülerin eğitimi ile ilgili uluslararası araştırmalar ve uygulamalar, Bakanlığımızın ilgili birim uzmanlarınca izlenmektedir. Ayrıca, özür tür ve derecesine yönelik alan yazıdan elde edilen bilgiler doğrultusunda yürütülen çalışmalarda üniversitelerin ilgili bölüm ve uzmanlarının ve sivil toplum kuruluşlarının görüşleri de alınarak bu bireylerin eğitiminde iş birliğine gidilmektedir. Örneğin, ağır özürllü grup içerisinde yer alan "otizm" olan çocukların eğitiminde bireysel dayanaklı uygulamalar ve uluslararası çalışmaları yaygınlaştırmak amacıyla TOHUM Otizm Vakfı ile Bakanlığımız arasında işbirliği protokolü imzalanmıştır. Bu protokol çerçevesinde ABD'de otizm konusunda çalışmalar yürüten Princeton Child Development Institute'de eğitim alan uzmanların deneyimlerinin okul ve kurumlarda çalışan eğitimcilere aktarılması amaçlayan 160 saatlik teorik ve uygulamalı hizmet içi eğitim seminerleri verilmektedir. Ayrıca, Bakanlığımızın diğer ağır düzeyde özürllü olan bireylerin eğitime yönelik çalışmaları da devam etmektedir.

Anayasa'mızın 42'inci maddesinde; "Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma faydalı kılacak tedbirleri alır." Hükmü bulunmaktadır. Bu hükmü göre Türk eğitim sisteminde, 1739 sayılı Milli Eğitim temel Kanunu'nun 8'inci maddesinde "Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır" hükmü kapsamında eğitimde fırsat ve imkan eşitliği geliştirilmiştir. 2005 yılında yürürlüğe konulan 5378 sayılı Özürllü ve Bazı Kanun ve Kanun hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 15'inci maddesinde yer alan hüküm uyarınca, ağır düzeyde engeli olan vatandaşlarımızın eğitimi-öğretim hakkı güvence altına alınmıştır. Söz konusu mevzuatlarla bu bireylerin fırsat eşitliği, insan hakları ve ayrımcılığın önlenmesi hususlarında yasal çerçevede belirlenmiştir.

Bakanlığımıza bağlı çeşitli özür türlerine yönelik olarak bu güne kadar 562 resmi özel eğitim okul ve kurumu açılmıştır. Ağır düzeyde engellilerin eğitime yönelik olarak 272 özel eğitim kurumu bulunmakta olup bu kurumlardaki ağır özürlü öğrenci sayısı toplamı 5.687'dir.

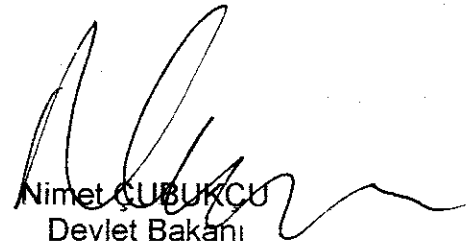
Ayrıca, ağır özürlü bireylerden birden fazla engeli olan bireylerin eğitime yönelik olarak, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 44'üncü maddesinin 1'inci fıkrası uyarınca "Zorunlu öğrenim çağındaki birden fazla yetersizliği olan öğrenciler için gündüzlü özel eğitim okul ve kurumları ya da özel eğitim okul ve kurumları bünyesinde özel eğitim sınıfları açılmaktadır." Aynı zamanda anılan Yönetmeliğin 27'nci maddesi hükümleri uyarınca bu çocukla, sosyal bütünleşmelerini de sağlayacak olan kaynaştırma yoluyla eğitimden de yararlanmaktadırlar.

Bu bağlamda ağır düzeyde özürlü bireyler, özel eğitim kapsamında; eğitimin her tür ve kademesinde eğitim olanaklarından yararlanmaktadırlar. Diğer taraftan bu bireylerden eğitim öğretim kurumlarından doğrudan yararlanamayacak durumda olanlar için evde eğitim hizmetleri de verilmektedir.

5378 sayılı Özürsüzer Kanununun 16'ıncı maddesinde yer alan "Özürsülerin eğitsel değerdendirme ve tanılması il milli eğitim müdürlükleri rehberlik araştırma merkezlerinde uzman kişilerden oluşan ve özürsü ailesinin yer aldığı özel eğitim değerdendirme kurulu tarafından yapılır ve eğitim planlaması geliştirilir. Bu planlama her yıl yeniden değerdendirilerek gelişmeler doğrudusunda gözden geçirilir" hükmü kapsamında özürsülerin eğitsel değerdendirmesi rehberlik ve araştırma merkezlerindeki özel eğitim değerdendirme kurulu tarafından yapılmaktadır. Ağır özürsü çocukların eğitsel değerdendirme ve tanılama sürecinde, özel eğitim değerdendirme kurulunun özürsü sağlık kurulu raporu vermeye yetkili hastaneleri bilgilendirmesine yönelik bir görev tanımı bulunmamaktadır. Ancak, söz konusu sağlık kuruluşları ile işbirliğine yönelik olarak Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 19'uncu maddesinin 3'üncü fıkrasında yer alan "Özel eğitim değerdendirme kuruluna üyelerin dışında gerektiğinde; eğitim programcısı, odyolog, psikolog, psikometrist, sosyal çalışmacı, dil ve konuşma terapisti, fizyoterapist, uzman hekim gibi diğer meslek elemanlarından seçilecek birer kişi, çıraklık ve yaygın eğitime gidecekler için ilgili kurum temsilcisi, özel eğitime ihtiyacı olan bireyin çalıştığı kurumdaki iş yeri temsilcisi kurla üye olarak katılabilir." Hükümü uyarınca iş birliğine yönelik gerekli önlemler alınmıştır.

Özel eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi yoluyla dezavantajlı grup içerisinde yer alan engelli bireylerin sosyal bütünleşmesine katkıda bulunmak ve engelli bireylerin eğitime erişimleri ve toplumla bütünleşmeleri için öğrenme ortamlarını ve olanakları artırmak amacıyla AB destekli "Özel Eğitimin Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi" IPA 1 kapsamında kabul edilmiştir. Proje kapsamında ağır özürsü bireylerin eğitimlerine de yönelik hedefler belirlenmiştir.

Saygılarımla.

Nimet ÇUBUKCU
Devlet Bakanı